

Rehabilitációs protokoll külbokaszalag-sérülések után

A protokoll használatával lerövidül a külboka-szalagsérülések gyógyulási ideje, a sportolók hamarabb visszatérhetnek korábbi aktivitási szintjükhöz. Fontos hogy kérjük szakember tanácsát (ortopéd vagy traumatológus szakorvos, sportorvos, gyógytornász) a sérülés után, amennyiben szükséges készüljenek röntgen felvételek. Teljes körű fizikális vizsgálat és állapotfelmérés kell hogy megelőzze a rehabilitációs program elkezdését. A megfelelő módon elvégzett rehabilitáció megelőzi a későbbiekben gyakran előforduló krónikus bokaízületi instabilitást és az újrasérüléseket.

Fontos, hogy amennyiben a protokoll elkövetkezendő lépései, gyakorlatai fájdalmat okoznak akkor térjünk vissza a korábbi fázishoz néhány napra. Természetesen a jelzett időpontok csak tájékoztató jellegűek, egyénenként és sérülés-típusonként változnak, a rehabilitáció a leírtnál gyorsabb is lehet.

1.

Az első 72 óra kritikus. Az akut gyulladással járó fázist és az általa okozott fájdalmat igyekszünk a minimális mértékűre csökkenteni. A gyulladás a sérült szövetek bevérvésével, ödéma és duzzanat kialakulásával jár. Ennek eredményeként további gyulladást keltő anyagok (mediátorok) szabadulnak fel. Megelőzésére és kezelésére alkalmas a „(P)RICE Therapy”.

R - Rest: A végtag teljes nyugalomba helyezése, mely akár a végtag begipszelését is jelentheti. Teljes ágynyugalommal rendelünk, közlekedni csak segédeszköz segítségével szabad (mankó). A végtag nem terhelhető!

I – Ice: Jegelés. Csökkenti a szöveti ödémát, a duzzanatot, a fájdalmat és a gyulladással járó mediátorok felszabadulását. Technikája: 1-2 rétegnyi szöveten keresztül jeget helyezünk a külbokára kb. 10-15 percnyi időtartamra. Naponta 6-7 alkalommal végezzük.

A teljes rehabilitáció alatt szükség lehet az alkalmazására. A gyakorlatok végzése után mindig jegeljük meg a végtagot néhány percre.

Ügyeljünk, nehogy fagyásos sérüléseket okozzunk!!!

C – Compression: Kompresszió, azaz rugalmas pólya használata. Gyakorlatilag a boka folyamatos külső nyomásával csökkentjük a szövetközi ödémát. A külboka köré U alakban felhelyezett szivacs-párnázás egyenletessé teszi a nyomásviszonyokat a boka körül. A pólyázást derékszögben tartott boka mellett végezzük a lábujjaktól a lábszár közepéig. Éjszakára is fenntartandó az első napokban! A teljes rehabilitáció alatt használjunk rugalmas pólyát, csökkenő intenzitással, a boka duzzanatának kontrollálására.

Kerüljük a túl szoros kötés alkalmazását, mely keringészavart okozhat a lábon.

E – Elevation: A végtagot tartsuk emelt helyzetben. Fekvő helyzetben 30-40 cm magasra polcoljuk a végtagot (éjszaka is!). Napközben amennyiben ülő helyzetben vagyunk, legalább az ülés lapjának magasságáig polcoljuk fel a végtagot.

P – Protection: Védjük a bokát az újrasérülésektől. Erre alkalmas a gipszrögzítés, vagy légpárnás bokarögzítő, vagy az ezeknek megfelelő bármely rögzítőeszköz. Tapeing is alkalmas a rögzítésre. A bokarögzítő 2-4 héttől fokozatosan elhagyható, a 6. héttől csak sportoláshoz használjuk!

Kerüljük a meleg borogatást-fürdőt, az Aspirin-származékok és vérbőséget okozó bemelegítő krémek (pl.: BenGay) használatát, alkohol fogyasztását.

Kiegészítésként helyileg nem-steroid gyulladáscsökkentő, illetve heparin-származékot tartalmazó, a vérömleny felszívódását segítő krémek használata jön szóba. (Dolobene, Activon, Diclofenac, Voltaren, Lioton). Óvatosan masszírozzuk be naponta 3-5 alkalommal a duzzadt, fájdalmas területet. Szájon át hasonló NSAID tartalmú készítmények adása jön szóba. Mélyvénás thrombosis megelőzésére LMWH készítmények injekciós formában történő adása válhat szükségessé, amennyiben gipszrögzítést alkalmazunk ez feltétlenül szükséges is! **A gyógyszerkészítmények használatáról konzultáljon orvosával!**

2.

A 3-7. napig az óvatos tornagyakorlatok megkezdhetők. Fontos hogy csak olyan gyakorlatokat végezzünk melyek nem okoznak fájdalmat. A tornagyakorlatok alapozzák meg a későbbi jó és stabil bokafunkciót, és a gyors rehabilitációt.

1. Amennyiben nem okoz fájdalmat a végtag óvatos terhelése megkezdhető.

2. A boka hajlítása és nyújtása a fájdalomhatárig. Kerüljük a bokaszalagokat terhelő ki- és beforduló mozgásokat. Naponta legalább 10-15 alkalommal tornáztassuk át a bokát a megfelelő irányokban, nyújtott térd mellett.

3. Achilles nyújtás „törölköző-gyakorlattal”, illetve éjszakára gipszrögzítés viselése a boka hajlított helyzetben történő rögzülésének (flexiós kontraktura) megelőzésére.

Törölköző nyújtás: Nyújtott lábbal ülve az előlábán át törölközőt hurkolunk, a végeit a kezünkbe fogva, azoknak húzásával passzívan végezzük az Achilles-in nyújtását, oldalanként 30 másodpercig 4-5-ször, naponta 2-3 alkalommal ismételve.

3.

A 7-14 napokban fokozzuk az aktivitást, elhagyjuk a mankót. Ügyeljünk, hogy járás során megtartsuk a normális lépésfázisokat (sarokra érkezés, gördítés, elrugaszkodás). Ez gyakorlást igényelhet, ne sajnáljuk rá az időt!

1. A hajlításos-nyújtásos gyakorlatokat álló helyzetben is végezhetjük fájdalomhatárig.

Fal melletti nyújtás: Fallal szemben állunk összehúzott lábakkal, 10-15 cm-re a faltól, majd a panaszos lábunkat hátravisszük, amennyire tudjuk, de úgy hogy a sarkak a talajt ériék. Ebből a helyzetből indulva az elől lévő térdet hajlítjuk, megpróbáljuk a falat érinteni vele, gondosan ügyelve hogy a sarkak a földön maradjanak, érezve a hátul lévő Achilles-in és lábikra húzódását, megnyúlását. Tartsuk ezt a helyzetet 30-40 másodpercig, majd ismételjük fordított felállással. Naponta 2-3 alkalommal 3-5 nyújtás végzendő.

Asztal mellett nyújtás: Asztallal szemben állva, az előzőhöz hasonló alapállást veszünk fel, az asztal lapját megfogva, most viszont a hátul lévő térdet hajlítjuk, a csipőt süllyesztjük, majd tartjuk ezt a helyzetet 30 másodpercig és ismételjük fordított felállással. Naponta 2-3 alkalommal mindkét lábbal 3-5 nyújtás végzendő.

A térd hajlító inainak nyújtása fal mellett: Fal mellett hanyatt fekszünk, sarkunkat a falon támasztva nyújtott térdekkel, a csipőnkkel a falhoz minél közelebb helyezkedve, gondosan ügyelve, hogy a térdek nyújtva maradjanak. Ezt a helyzetet tartjuk 5-10 percig, naponta 2-3 alkalommal. A cél hogy az idő előrehaladtával a törzs és combok 90 fokos szöveget zárjanak be.

A térd hajlító inainak nyújtása szék mellett: Szék mellett állva a sarkunkat a szék lapjára helyezük, úgy, hogy mindkét térdünk nyújtva legyen. Kezünkkel az elől lévő térdet átkulcsolva, a felsőtestünket a térd felé húzzuk, a helyzetet megtartjuk 10-15 másodpercig. A gyakorlatot végezhetjük, az elől lévő lábon áthurkolt törölközővel is. Naponta 2-3 alkalommal 3-5 nyújtás végzendő mindkét lábbal.

2. Megkezdjük a boka stabilizáló inainak aktív tréningjét, ám még mindig kerüljük a ki- és beforduló mozgásokat. A gyakorlatokat úgy végezzük, hogy csak az izmokat feszítjük meg, de közben a boka elmozdulást nem végez.

Feszítés: A sérült végtag talpon fekszik a földön, az ép sarkunkat az előlábra tesszük. A sérült bokát hátrafeszítjük, de úgy hogy elmozdulás ne történjen, amelyet az ép sarkunk nyomása biztosít.

Kifordítás: Fal mellé helyezük a lábunkat, és anélkül hogy a lábfej megmozdulna, a fal felé feszítjük az előlábát.

Befordítás: Egymás mellé helyezett lábainkat egymásnak feszítjük, anélkül hogy elmozdulás történne.

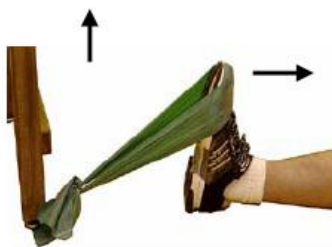

4.

14-28 napokban az aktív, mozgással járó gyakorlatok is megkezdhetők. Ügyeljünk, hogy csak fájdalom határig terheljük a végtagot!

1. Ezen gyakorlatok a korábbiakhoz hasonlóak, de a bokaízület már mozgást is végez ellenállással szemben. Rugalmas szalagot használunk segítségül (TheraBand szalag).

Feszítés:

Kifordítás:

Befordítás:

2. Lábkörzések:

Lábkörzés: Mozgassuk az előlábát, az öregujjal köröket leírva a levegőben. óramutató járásával megegyező és azzal ellenkező irányban. „12 óránál” a helyzetet tartjuk 3 másodpercig, erőteljesen hátrafeszített bokával. Mindkét lábbal 30 körzés végzendő napi 2-3 alkalommal.

3. A lábboltozat-emelő izmok erősítése:

Lábujjakat bekarmolva, majd nyújtva haladunk előre, illetve visszafelé ugyanígy, bekarmolunk a lábujjakkal hátrafelé haladunk.

Térdek, sarkak, lábujjak összezárva, megemelni a lábfejeket és terpeszbe lerakni, majd jó magasra megemelni és középen összezárni, letenni. Térdeket végig zárva tartani, ha szükséges két kézzel összefogni.

4. Intenzív Achilles-training:

Lépcső-gyakorlat: Lépcső szélén állunk úgy, hogy csak a láb utolsó harmadával támaszkodunk a korlátban kapaszkodva. A sarkakat a föld felé stílyesztjük, nyújtva a lábszárizmokat és az Achilles-ínt. Tartjuk ezt a helyzetet 30 másodpercig. Naponta 2-3 alkalommal 3-5 nyújtás végzendő. A gyakorlat, kapaszkodás nélkül is végezhető, ám ekkor egyik talpunkkal teljesen a lépcsőn támaszkodunk. (végezhető vastag könyvet vagy vastagabb fadarabot használva lépcső helyett)

5.

4-6. hétig. A rehabilitáció befejező stádiuma.

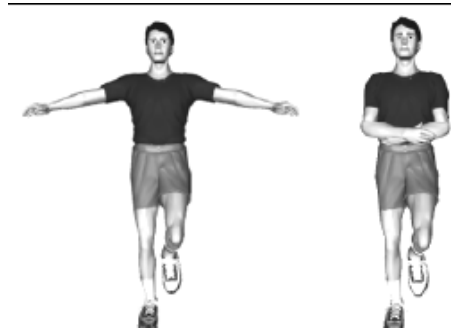
1. A bokarögzítő fokozatos elhagyása. Sportoláshoz még 3 hónapig feltétlenül használandó.

2. A sportaktivitás fokozatos felépítése.
3. Gondos bemelegítés, nyújtógyakorlatok!
4. A korábban megtanult gyakorlatok folytatása.

Balance-training (proprioceptiv training) – **Az egyensúlyérzék visszanyerése.** Gyakran észleljük hogy a bokasérülések után a betegek elveszítik azt a nagyon finom visszacsatolásos koordinációs képességet amely talán a legfontosabb az újasérülések megelőzésére. A sérülés után amint fájdalomtalan az egy lábon állás, elkezdhető a gyakorlat, melyet az egyensúlyérzék fejlesztésére alkalmazunk:

Egy lábon állunk, az ép lábat térdben felhúzva egyensúlyozunk. Naponta 6-8 alkalommal ismételjük. Amennyiben sikerül ezt a helyzetet 1 percig megtartani, léphetünk a következő szintre. A 4. szint elérése után visszanyertük eredeti bokaízületi propriocepciónkát.

1. szint: karok nyújtva a test mellett, szemek nyitva
2. szint: karok keresztezve a test előtt, szemek nyitva
3. szint: karok nyújtva a test mellett, szemek csukva
4. szint: karok keresztezve a test előtt, szemek csukva

Készítette:
Dr Szabó Gábor
Jósa András Oktató Kórház
Traumatológiai és Kézsebészeti Osztály
Nyiregyháza
md.szabo@freemail.hu
szabomed@gmail.com